

Nr 124.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1934 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t dels i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning, dels och i propositionerna nr 47, 107 och 156 gjorda framställningar angående anslag till byggnadsarbeten, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

1:o) **Uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand.**

I den till riksdagen den 3 januari 1934 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t under utgifter för kapitalökning (bil. 6, punkt 2, sid. 3—4 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand av 1930 års riksdag beviljade anslaget å 330,000 kronor för budgetåret 1934/1935 såsom reservationsanslag anvisa återstoden, 100,000 kronor.

1930 års riksdag beviljade till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar och kostnadsförslag av en byggnad för landsarkivet i Härnösand ett anslag av 330,000 kronor. Av detta belopp hava hittills anvisats för budgetåret 1930/1931 50,000 kronor, för budgetåret 1931/1932 50,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 130,000 kronor eller tillhoppa 230,000 kronor.

I skrivelse den 24 augusti 1933 har byggnadsstyrelsen bland annat anfört, att under alla omständigheter byggnaden kunde beräknas vara färdigställd under loppet av budgetåret 1934/1935, samt hemställt, att för nämnda budgetår måtte anvisas återstoden, 100,000 kronor, av det för byggnadsföretaget beviljade beloppet.

Departementschefen har biträtt byggnadsstyrelsens förslag samt anfört,

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 6 saml. Nr 124—125.

bland annat, att de för nästkommande budgetår erforderliga medlen, 100,000 kronor, torde böra anvisas under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för nästkommande budgetår för här ifrågavarande ändamål av ett anslag å 100,000 kronor. Beträffande sättet för täckande av det sålunda tillstyrkta anslaget kommer utskottet senare under riksdagen att avgiva förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand av 1930 års riksdag beviljade anslaget å 330,000 kronor för budgetåret 1934/1435 såsom reservationsanslag anvisa återstoden, 100,000 kronor.

2:o) **Nybyggnad för statens historiska museum m. m.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 3, sid. 4—6 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att av det av 1931 års riksdag till om- och nybyggnadsarbeten för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar beviljade beloppet av 3,850,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 530,000 kronor.

För om- och nybyggnadsarbeten för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar å f. d. positionsartilleriregementets kasernområde i Stockholm, i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen i underdånig skrivelse den 31 januari 1931 framlagda ritningar, beskrivning och kostnadsförslag, har 1931 års riksdag beviljat ett belopp av 3,850,000 kronor. Av detta belopp hava hittills anvisats för budgetåret 1931/1932 150,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 400,000 kronor eller tillhoppa 550,000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1933 har byggnadsstyrelsen, med förmälan att den av styrelsen tidigare skisserade arbetsplanen givetvis numera icke kunde följas på grund av uppskov med arbetenas påbörjande, anfört, att under förutsättning att arbetena kunde påbörjas senast med ingången av år 1934 för budgetåret 1934/1935 skulle erfordras anvisandet av ett anslag av 1,250,000 kronor.

Departementschefen har för ändamålet för nästkommande budgetår föreslagit ett anslag av 530,000 kronor, vadan sålunda, med inräknande av hittills anvisade 550,000 kronor, ett belopp av 1,080,000 kronor skulle stå till förfogande för byggnadsföretagets igångsättande. Departementschefen har vidare anfört, att anslaget torde böra anvisas under rubriken: »Fonden för förlag till statsverket».

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tillstyrker utskottet anvisandet för här ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår av ett anslag av 530,000 kronor. Beträffande sättet för täckande av det sålunda tillstyrkta anslaget kommer utskottet senare under riksdagen att avgiva förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må av det av 1931 års riksdag till om- och nybyggnadsarbeten för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statsamlingar beviljade beloppet av 3,850,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 530,000 kronor.

3:o) Uppförande och inredning av byggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 5) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vara riksdagen förelagd, till uppförande och inredning av byggnad för obstetrisk-gynekologiska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 316,425 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 23 februari 1934 dagtecknad proposition, nr 156, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att till uppförande och inredning av nybyggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala för budgetåret 1934/1935 bland utgifter för kapitalökning under rubriken: »Fonden för förslag till statsverket» anvisa ett reservationsanslag av 316,375 kronor.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala hemställde i skrivelse den 23 oktober 1933 till större akademiska konsistoriet, att konsistoriet måtte söka utverka proposition till 1934 års riksdag om ett anslag å 316,375 kronor till nybyggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Av framställningen inhämtas, att ögonkliniken vore inrymd i samma paviljong (1) som den obstetriska avdelningen. Den gynekologiska avdelningen vore provisoriskt inredd i en entresolvåning i den nya kirurgiska byggnaden. Fakulteten hade tagit del av de utredningar, som genom direktionens för sjukhuset försorg utförts i och för ernående av förbättrade sjukvårdsmöjligheter å den obstetrisk-gynekologiska kliniken samt i intimt samband härmed å ögonkliniken. Under nuvarande tryckta ekonomiska tider borde endast ett provisorium komma till stånd för att avhjälpa de mest trängande bristerna å den obstetrisk-gynekologiska kliniken, men ett dylikt provisorium borde utgöra ett led i den definitiva lösningen av de båda klinikernas byggnadsfråga, så att de på provisoriet nedlagda kostnaderna icke bleve helt

eller till stor del tillspillogivna. Vid utredningen av frågan hade följande alternativ befunnits lämpliga att närmare undersökas och utredas.

1) Ombyggnad av paviljong 1 till en moderniserad obstetrisk-gynekologisk klinik och ögonklinik, vilken ombyggnad kunde ske etappvis (kostnad 1,233,000 kronor).

2) Ombyggnad av paviljong 1 till obstetrisk-gynekologisk klinik samt förläggande av ögonkliniken i bröstpaviljongen efter nödiga ombyggnads- och reparationsarbeten å densamma (kostnad 1,205,000 kronor).

3) Fullständig nybyggnad för den obstetrisk-gynekologiska kliniken, möjlig att genomföra i etapper, samt förläggning av ögonkliniken inom den i viss omfattning moderniserade paviljong 1 (kostnad 1,273,750 kronor).

Vid sin bedömning av de olika alternativa förslagen framhåller fakulteten som sammanfattning, att en modernisering av den obstetrisk-gynekologiska kliniken vore ofrånkomlig samt att fakulteten i likhet med sjukhusdirektionen ansåge, att man vid lösningen av klinikens byggnadsfråga borde följa den plan, som betecknats med alternativ 3. Detta alternativ innebure, att den obstetrisk-gynekologiska kliniken förlades i en nybyggnad, medan ögonkliniken, som ävenledes vore i trängande behov av utvidgning, erhöles utökade och förbättrade lokaler i den paviljong, där den nu vore förlagd. Önskvärt vore, att denna byggnadsplan kunde genomföras en etapp, men med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget och även med hänsyn till andra viktiga byggnadsfrågor för fakultetens teoretiska institutioner — en nybyggnad för de medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vore synnerligen trängande — ville fakulteten stanna vid tanken, att utbyggnaden skedde i två etapper. Sedan den första etappen fullbordats, skulle den obstetrisk-gynekologiska kliniken erhålla den provisoriska utvidgning, som vore ett ofrånkomligt villkor för att sjukvården skulle kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt, och ifrågavarande etapp låte sig sedan utan större tekniska svårigheter infogas i den definitiva byggnaden. Enligt gjorda beräkningar droge ifrågavarande etapp en byggnadskostnad av 452,750 kronor, inventariestkostnaderna belöpte sig till 150,000 kronor och kostnaderna för utökning av värmecentralen till 30,000 kronor. Den summa, universitetet skulle äska av statsmedel för byggnadsplanens realiserande, skulle under sådana förhållanden bli 316,375 kronor. Då vid tidigare nybyggnader av detta slag kostnaderna delats lika mellan universitet och landsting, förutsatte nämligen fakulteten, att en sådan fördelning även nu komme till stånd och att sålunda Uppsala län vid kommande urtima landsting beviljade en summa utgörande hälften av byggnadskostnaderna.

Universitetets drätselnämnd hade intet att erinra mot fakultetens hemställan.

I skrivelse den 18 november 1933 till kanslersämbetet för rikets universitet anmälde det större akademiska konsistoriet, att Uppsala läns landsting

vid urtima möte den 15 november 1933 beslutat att till nybyggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med ovannämnda alternativ 3 bevilja ett anslag av högst 316,375 kronor att utgå till universitetet såsom räntefritt lån. Detta lån skulle lämnas på samma villkor som tidigare, då landstinget bidragit till ny- eller ombyggnadsarbeten vid sjukhuset och under förutsättning att tio nya platser för vårdbehövande från länet tillkomme. Konsistoriet hemställde om utverkande av proposition till 1934 års riksdag om beviljande av ett statsanslag av 316,375 kronor för uppförande av ifrågasvarande byggnad enligt ovannämnda alternativ 3.

Kanslern för rikets universitet har i utlåtande den 8 december 1933 hemställt om proposition till 1934 års riksdag i enlighet med konsistoriets framställning. Beträffande finansieringen av den föreslagna nybyggnaden genom räntefritt lån från landstinget hänvisade kanslern till ett samma dag avgivet utlåtande rörande de närmare villkoren för uppförande av ett centralsanatorium i anslutning till det akademiska sjukhuset. I sistnämnda utlåtande anföres i detta hänseende bland annat följande:

Efter sammanslagningen år 1857 av dåvarande länslasarett och akademiska sjukhus hade Uppsala läns landsting bidragit till uppförande av nya sjukhusbyggnader genom räntefria lån till universitetet till sammanlagt belopp av 3,242,646 kronor 36 öre emot rätt till inteckning i sjukhustomten med samtliga därå uppförda byggnader. Denna rätt till inteckning hade dock endast begagnats beträffande ett belopp av 242,646 kronor 36 öre. Taxeringsvärdet av själva sjukhustomten uppginge för närvarande till 181,000 kronor och motsvarande värde av sjukhusbyggnaderna till 8,000,000 kronor. Under förutsättning att statsverket bidroge till uppförande av ett central-sanatorium i anslutning till akademiska sjukhuset med visst närmare angivet belopp, hade landstinget för enahanda ändamål beviljat universitetet ett räntefritt lån å 843,900 kronor. En föreliggande framställning angående statsanslag till en nybyggnad för kvinnokliniken avsåge ett räntefritt lån å 316,375 kronor. I händelse av statsmakternas bifall till dessa två framställningar om statsanslag, komme alltså landstingets räntefria lån till universitetet att uppgå till sammanlagt 4,402,921 kronor 36 öre. Enligt nu gällande mellan universitetet och landstinget upprättade kontrakt angående akademiska sjukhuset, vilket kontrakt utlöpte år 1966 och vars bestämmelser rörande de räntefria lånen vore avsedda att gälla jämväl i fråga om de nu beviljade lånen, skulle de räntefria lånen efter viss uppsägningstid till landstinget återbetalas, därest vid kontraktstidens utgång sjukhuset skulle av universitetet avyttras eller ny överenskommelse mellan universitetet och landstinget då icke skulle kunna träffas.

Trots den tveksamhet kanslern sedan länge hyst i fråga om det sätt, varpå nybyggnader för akademiska sjukhusets räkning hittills finansierats, funne kanslern dock situationen ännu icke vara sådan, att det med hänsyn särskilt till det trängande behovet av de två föreslagna nybyggnaderna kunde anses försvarligt att för en avsevärd tid framåt fördröja eller rent av äventyra tillkomsten av dessa nybyggnader genom att nu ifrågasätta en ändring

av kontraktets bestämmelser i syfte att vid kontraktstidens utgång bättre än hittills skett säkerställa universitetets ekonomiska intressen.

På grund härav tillstyrkte kanslern godkännande av de utav Uppsala läns landsting antagna villkoren för ovannämnda sanatoriums uppförande, i den mån de rörde universitetet, och för den framtida driften därav.

Även om frågan om återbetalning av de räntefria lånen hittills kunnat betraktas som ett spörsmål av mer teoretisk natur, kunde kanslern dock icke underlåta att redan nu uttala stora betänkligheter emot en fortsättning i framtiden på den inslagna vägen. Under årens lopp måste det ena nybyggnadsbehovet efter det andra vid akademiska sjukhuset tillgodoses. Därest dessa nybyggnader alltjämt skulle finansieras på sätt som hittills skett och universitetet alltså för de nya lånen skulle ikläda sig en ansvarighet, vars innebörd vore svävande och vars slutliga lösning lämnades åt framtiden, kunde för universitetet i dess helhet synnerligen allvarliga konsekvenser uppstå. Det bleve nödvändigt att söka finna någon utväg i fråga om finansieringen av nybyggnader för akademiska sjukhusets räkning, som mindre än hittills äventyrade universitetets förmögenhet. Vilka åtgärder, som i nämnda hänseende lämpligen borde vidtagas, vore kanslern ej i tillfälle att nu bestämt angiva.

Sedan byggnadsstyrelsen i utlåtande den 21 december 1933 yttrat sig över den föreliggande framställningen och därvid anfört, bland annat, att byggnadsfrågan i sin helhet borde bliva föremål för ytterligare och mer ingående utredning, utarbetades nya ritningar, vilka medicinska fakulteten i förnyat yttrande förklarade sig kunna godkänna under förutsättning att den nuvarande bröstkliniken icke efter kvinnoklinikens uppförande komme att användas såsom tuberkulossjukhus.

I förnyat yttrande den 17 januari 1934 framhöll det större akademiska konsistoriet bland annat, att byggnadsförslaget enligt de nya ritningarna vore allenast en variant av det såsom alternativ 3 betecknade förslaget och skilde sig från detta däri, att enligt de nu föreliggande ritningarna den nya klinikbyggnaden skulle ha formen av ett fristående »rakhus» i stället för en till den kirurgiska kliniken fogad vinkelbyggnad; planen och rumsanordningen vore i övrigt väsentligen desamma. Den nu föreliggande varianten av alternativ 3 hade legat till grund såväl för Uppsala läns landstings beslut i ärendet som för konsistoriets föregående prövning av desamma, ehuru fullständiga ritningar då icke ännu föreläge.

I förnyat utlåtande den 1 februari 1934 anförde byggnadsstyrelsen bland annat, att enligt det nya förslaget nybyggnaden för kvinnokliniken vore avsedd att förläggas på sådant avstånd från den kirurgiska paviljongen och bröstkliniken, att vissa av byggnadsstyrelsen tidigare påpekade olägenheter beträffande den först avsedda förläggningen undanröjts. Med hänsyn härtill och då enligt vad styrelsen under hand erfarit från vederbörande universitetsmyndigheter det nuvarande sjukhusområdet av dessa myndigheter icke ansåges lämpligen kunna tagas i anspråk för någon ytterligare nybyggnad, varför det torde vara vederbörandes avsikt att söka åvägbringa

en utvidgning av sjukhusområdet, funne sig styrelsen, som för sin del icke kunde finna, att sjukhusområdet kunde erbjuda annan lämpligare byggnadsplats, kunna tillstyrka den nu föreslagna förläggningen av kvinnokliniken, ehuru någon generalplan över sjukhusets utbyggnad icke upprättats. Det nya förslaget framkallade ej heller i övrigt några väsentligare erinringar från styrelsens sida. Den för genomförande av den första byggnadsetappen angivna kostnaden 452,750 kronor ansåg styrelsen rimlig.

Departementschefen erinrar, att medicinska fakulteten i sitt senast i ärendet avgivna yttrande påpekat, att ritningarna av fakulteten godkänts, under förutsättning att den nuvarande bröstkliniken icke efter kvinnoklinikens uppförande komme att användas såsom tuberkulossjukhus. Bröstpaviljongen skulle, såsom fakulteten i sitt första yttrande angivit, bli disponibel för andra ändamål än direkta sjukvårdsbehov. Fakulteten hade därvid tänkt sig byggnadens anordnande såsom bostadshus för sjukvårdspersonal, varigenom en årlig besparing av 15,000 kronor skulle uppkomma. Den sålunda till nedläggande föreslagna bröstkliniken skulle ersättas av ett centralsanatorium, till vilket Uppsala läns landsting under förutsättning av erforderligt statsbidrag anslagit medel. Frågan härom hade av Kungl. Maj:t under punkt 54 av statsverkspropositionens femte huvudtitel underställts riksdagens prövning.

I detta sammanhang erinrade departementschefen om att riksdagens revisorer, som avlagt besök vid akademiska sjukhuset, i sin den 15 december 1933 avgivna berättelse anförde:

Revisorerna konstaterade vid sitt besök, att ögonavdelningens lokaler voro otillräckliga. Barnbördsavdelningen var vid revisorernas besök i hög grad överbelagd, och har detta enligt vad för revisorerna uppgivits sedan lång tid tillbaka varit fallet, något som med hänsyn till den särskilt å denna avdelning stora smittorisen måste betecknas såsom en mycket allvarlig olägenhet. För denna avdelnings räkning fanns allenast ett isoleringsrum. För verkställandet av förlossningar funnes endast ett rum, i vilket således samtliga patienter med pågående förlossningsarbete måste sammanföras. Särskild operationssal för förlossningsfall saknades, varför även operationerna måste utföras å förlossningsrummet. Enligt vad revisorerna inhämtat, hava fall av barnsängsfeber förekommit å barnbördsavdelningen, utan att vid verkställda undersökningar något framkommit, som kunnat läggas läkare eller sjukvårdspersonal till last. Gynekologiska avdelningen har inretts i en entresolvåning i den nya för kirurgiska fall avsedda byggnaden. Särskild operationssal för denna avdelning saknas, varför den för öronavdelningen avsedda operationssalen provisoriskt upplåtits till den gynekologiska avdelningen.

Revisorerna hava ansett sig icke kunna underlåta att bringa omförmälda förhållanden till riksdagens kännedom.

För egen del anför därefter departementschefen bland annat:

»Behovet av uppförande och inredning av en nybyggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset synes mig vara så trängande — såsom senast

av statsrevisorerna vitsordats — att jag icke tvekar att tillstyrka det nu föreliggande förslaget. De erinringar, som av byggnadsstyrelsen tidigare framställts mot universitetsmyndigheternas förslag, hava sedermera av dessa beaktats, och någon meningsskiljaktighet i sakfrågan föreligger sålunda icke. Jag anser mig därför böra förorda det framlagda förslaget i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom 3 betecknade alternativet och de senast upprättade ritningarna, mot vilka jag ej funnit anledning till erinran. Föreliggande förslag till nybyggnad står i visst samband med det i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln (s. 99) omförmälda förslaget angående uppförande av ett centralsanatorium i Uppsala inom akademiska sjukhusets område. Medicinska fakulteten har nämligen vid sitt förordande av det nu ifrågakommande förslaget till förläggning av kvinnokliniken förutsatt, att den nuvarande bröstkliniken icke efter kvinnoklinikens uppförande kommer att användas såsom tuberkulossjukhus, en förutsättning som uppfylles, därest ett centralsanatorium kommer till stånd enligt därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag.

Det föreliggande förslaget slutar på en summa av 632,750 kronor. Uppsala läns landsting har anslagit hälften av sistnämnda summa eller 316,375 kronor. Beträffande formen för sistnämnda anslags utgående har den tidigare kommit till användning beträffande nybyggnader för akademiska sjukhuset, och har jag ej någon erinran att göra mot densamma. Det av statsmedel erforderliga beloppet utgör således 316,375 kronor.»

Utskottet.

Utskottet har funnit den i ärendet förebragta utredningen giva vid handen, att behovet av den föreslagna nybyggnaden för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala är i hög grad trängande. De uttalanden, som gjorts av riksdagens år 1933 församlade revisorer, visa med styrka på behovet av en snar förbättring av de rådande förhållandena, och utskottet har vid besök å platsen fått ytterligare bekräftelse härpå. Utskottet tillstyrker alltså förslaget om en nybyggnad.

Vederbörande myndigheter ävensom departementschefen hava för byggnadsföretaget förordat ett med alternativ 3 betecknat förslag med kvinnokliniken placerad såsom en fristående byggnad på den framför den nuvarande bröstkliniken belägna gårdsplanen. Vid sitt förordande av detta förslag har medicinska fakulteten förutsatt, att den nuvarande bröstkliniken icke efter kvinnoklinikens uppförande kommer att användas såsom tuberkulossjukhus, en förutsättning, som skulle uppfyllas, därest ett centralsanatorium komme till stånd enligt därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag. Utskottet vill erinra, att utskottet tidigare i utlåtande nr 119 tillstyrkt sistberörda förslag. Förutsättningen för utförande av byggnadsföretaget i enlighet med det föreslagna alternativet föreligger alltså, i vad på statsverket

ankommer, och utskottet tillstyrker i anslutning härtill, att berörda alternativ lägges till grund för arbetets utförande.

Kostnaderna för byggnadsföretaget hava beräknats till 632,750 kronor, varav Uppsala läns landsting anslagit hälften eller 316,375 kronor. Det av statsmedel erforderliga beloppet, alltså likaledes 316,375 kronor, tillstyrkes av utskottet.

Landstingets anslag har beslutats skola, på samma sätt som tidigare vid liknande tillfällen ägt rum, utgå i form av räntefritt lån till universitetet. Med anledning av vad kanslern för rikets universitet i sitt i statsrådsprotokollet återgivna utlåtande den 8 december 1933 anfört rörande det hittills använda sättet i fråga om finansieringen av landstingets andel i nybyggnader för akademiska sjukhusets räkning vill utskottet — som i likhet med departementschefen icke har något att erinra mot att berörda form för anslags utgående nu kommer till användning — framhålla vikten av att denna fråga upptages till övervägande av vederbörande myndigheter.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av det nu utav utskottet tillstyrkta anslaget — hemställa,

att riksdagen må till uppförande och inredning av nybyggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 316,375 kronor.

4:o) **Uppförande av en växthusbyggnad för den botaniska institutionen vid universitetet i Uppsala.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 6, sid. 10—14 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att till uppförande av en växthusbyggnad för den botaniska institutionen vid universitetet i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med ett i ärendet företett, såsom alternativ II betecknat förslag för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 192,625 kronor.

I skrivelse den 14 juni 1933 till kanslern för rikets universitet hemställde det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala om anslag av 192,625 kronor för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med ett såsom alternativ II betecknat förslag av en ny växthusbyggnad för botaniska institutionen vid universitetet.

Enligt utredningen i ärendet vore det nuvarande s. k. lilla växthuset ej endast för sitt ändamål alldeles för litet utan det hotade att snart falla sönder. Det hade en med glas överbyggd golvyta av endast 340 kvadratmeter. Behovet av ett nytt växthus kunde motiveras bland annat med nödvändigheten att råda bot för den nuvarande trängseln, som försvårade växternas skötsel och omöjliggjorde för de studerande att i växthusen studera växterna. I ett nytt växthus avsågs att placera en stor del av det växt-

material, som nu provisoriskt förvarades i det s. k. frigidariet i den gamla institutionsbyggnaden. Slutligen borde med ett nytt växthus tillgodoses de oundgängliga behoven av dels ett särskilt förökningshus eller en förökningsavdelning under glas och dels en särskild varmavdelning för vattenväxter.

Ett år 1932 uppgjort förslag till nytt växthus, avsett att förläggas utanför den botaniska trädgårdens område, ungefär mitt emot den zoologiska institutionen, upptog för nybyggnader en med glas överbyggd golvyta av 1,440 kvadratmeter, vartill komme diverse andra utrymmen. Kostnaderna för detta förslag beräknades till 267,700 kronor.

För att minska byggnadskostnaderna utarbetades ett nytt reviderat förslag, vilket icke avsåg en allmän minskning av måtten på alla husen utan i stället uteslöt vissa i det tidigare förslaget upptagna särskilda avdelningar. En sådan planering ansågs fördelaktig även ur den synpunkten, att härigenom ett framtida utbyggande av växthuset kunde ske efter den ursprungliga planen. Kostnaderna för det nya förslaget, benämnt alternativ II, beräknades till 167,500 kronor. Kostnadsberäkningarna voro med vissa smärre undantag grundade på anbud från svenska firmor.

Universitetets drätselnämnd anförde bland annat följande:

Drätselnämnden funne efter tagen del av kostnadsberäkningarna för ifrågasvarande byggnadsföretag att vissa utgiftsposter vore synnerligen knappt tilltagna. Å andra sidan syntes alla möjligheter vara uttömda för ytterligare besparingar vare sig genom minskning av byggnadens dimensioner eller eljest. Vidare tillkomme det osäkerhetsmoment, som låge i svenska kronans framtida värde i förhållande till utländska valutor, en omständighet, som vid detta byggnadsföretag vore av särskild vikt emedan vissa konstruktioner m. m. överhuvudtaget icke kunde utföras inom landet.

Drätselnämnden, som genom tidigare erfarenheter funnit anledning att vid byggnadsföretag i allmänhet beräkna en viss procents tillägg för oförutsedda utgifter, ansåge ett dylikt tillägg i detta fall mer än eljest erforderligt. Ett belopp av 15 procent å den beräknade kostnaden, 167,500 kronor, eller 25,125 kronor, syntes böra tilläggas i kostnadsberäkningarna. I sagda belopp torde jämväl kontrollantarvoden kunna inrymmas. Hela det belopp, som borde begäras av riksdagen, bleve alltså 192,625 kronor.

Kanslern förklarade sig i utlåtande den 10 oktober 1933 finna behovet av den föreslagna nybyggnaden vara obestriddigt. Då emellertid organisationsnämnden i sin tioårsplan upptagit anslag till detta bygge först under budgetåret 1936/1937 ansåge sig kanslern ej böra redan nu äska anslag för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen anförde i utlåtande den 9 november 1933, att styrelsen icke hade något att erinra beträffande ritningarna.

Det syntes icke styrelsen möjligt att trots de beskrifningar av byggnaden, som alternativ II innebure, genomföra byggnadsföretaget för en lägre kostnad än den av större akademiska konsistoriet angivna, 192,625 kronor. Däremot syntes det byggnadsstyrelsen icke uteslutet, att företaget skulle för denna kostnad kunna utföras med användande av svenskt material i större utsträckning, än vad som i framställningen avsåges, även om man

därvid skulle bli va nödsakad att avstå från vissa patenterade specialordningar. Därest byggnadsföretaget komme att anförtros byggnadsstyrelsen, komme styrelsen givetvis att före arbetenas igångsättande närmare undersöka möjligheten härför.

Statens organisationsnämnd hade i sitt betänkande föreslagit, att ifrågasvara växthus skulle komma till utförande under budgetåret 1936/1937. Då det emellertid måste anses föreligga ett starkt behov av nybyggnaden i fråga, funne sig byggnadsstyrelsen för sin del icke hava något att erinra mot att medel för ändamålet anvisades redan för budgetåret 1934/1935.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

»Det nu framlagda förslaget avser, att här ifrågasvarande växthusbyggnad skall uppföras något tidigare än som beräknats i den av organisationsnämnden uppgjorda tioårsplanen för statens byggnadsverksamhet. Med hänsyn till vad som anförts beträffande det trängande behovet av det nya växthuset vill jag förorda, att detsamma redan nu får utföras i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom II betecknade alternativet.

De för detta alternativ föreliggande ritningarna och kostnadsberäkningarna hava icke givit mig anledning till någon erinran. Jag vill dock betona, att vid arbetets utförande det noga bör undersökas, om icke svenskt material må kunna användas i större utsträckning än som beräknats.

Jag vill vidare tillstyrka, att medel för byggnadsföretaget måtte upptagas bland utgifter för kapitalökning under rubriken 'Fonden för förlag till statsverket'.»

Såsom i statsrådsprotokollet framhållits, har sedan åtskilliga år ett starkt behov gjort sig gällande av ett nytt växthus för den botaniska institutionen vid universitetet i Uppsala. Härtill har bidragit, att det nu befintliga s. k. lilla växthuset blivit så bristfälligt, att det årligen kräver betydande reparationer. Utskottet har vid besök å platsen kunnat konstatera dessa bristfälligheter, vilka äro högst avsevärda, ävensom det trängande behovet av en nybyggnad. Det kan icke enligt utskottets förmenande vara förenligt med klok sparsamhet att under ännu några år bibehålla den gamla växthusbyggnaden, vars nödortftiga underhåll kräver betydande summor men vars ersättande med en ny dock icke kan undvikas. Med hänsyn härtill ävensom till vad i övrigt i ärendet anförts finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om uppförande under nästkommande budgetår av en ny växthusbyggnad.

Utskottet.

I ärendet företedda ritningar och kostnadsberäkningar, de senare slutande på ett belopp av 192,625 kronor, hava icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill emellertid i likhet med departementschefen understrika, att vid byggnadens utförande svenskt material i största möjliga utsträckning bör komma till användning. Enligt vad utskottet inhämtat lär detta också vara möjligt i större utsträckning än vad tidigare beräknats utan att kostnadssumman på grund härav behöver överskridas.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av det nu utav utskottet tillstyrkta anslaget — hemställa,

att riksdagen må till uppförande av en växthusbyggnad för den botaniska institutionen vid universitetet i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med ett i ärendet företett, såsom alternativ II betecknat förslag för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 192,625 kronor.

5:o) **Om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 7, sid. 14—15 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att av det av 1933 års riksdag till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala beviljade beloppet av 450,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa såsom reservationsanslag återstoden, 300,000 kronor.

1933 års riksdag beviljade — i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 67 — till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag ett belopp av 450,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1933 har byggnadsstyrelsen beräknat, att byggnadsarbetena kunde igångsättas våren 1934 och avslutas senast med utgången av budgetåret 1934/1935. Den ännu icke anvisade delen av det beviljade beloppet eller 300,000 kronor borde sålunda anvisas för sistnämnda budgetår.

Departementschefen har intagit samma ståndpunkt samt anfört, bland annat, att det för budgetåret 1934/1935 anvisade anslaget borde uppföras bland utgifter för kapitalökning under rubriken: »Fonden för förlag till statsverket».

Utskottet.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, att återstoden av det för här ifrågakvarande byggnadsföretag erforderliga beloppet, 300,000 kronor, anvisas för nästkommande budgetår. Utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av det nu utav utskottet tillstyrkta anslaget — hemställer alltså,

att riksdagen må av det av 1933 års riksdag till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala beviljade beloppet av 450,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa såsom reservationsanslag återstoden, 300,000 kronor.

6:o) **Uppförande av en byggnad m. m. för den kemiska institutionen vid universitetet i Lund.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 8, sid. 15—16 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen

att av det till uppförande av en byggnad m. m. för kemiska institutionen vid universitetet i Lund av 1933 års riksdag beviljade anslaget å 1,890,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

1933 års riksdag beviljade — i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning bil. 4, punkt 7, framställda förslag — till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag av en byggnad m. m. för kemiska institutionen vid universitetet i Lund ett belopp av 1,890,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 28 augusti 1933 anfört bland annat, att styrelsen beräknade att kunna igångsätta arbetena under våren 1934 samt att arbetena skulle kunna genomföras under en tid av omkring två år. Byggnaden borde sålunda kunna tagas i anspråk för sitt ändamål våren 1936. Under denna förutsättning skulle erfordras för budgetåret 1934/1935 ett anslag av 800,000 kronor och för budgetåret 1935/1936 återstående 490,000 kronor, i vilket sistnämnda belopp skulle ingå den summa av 129,400 kronor, som, enligt vad i statsverkspropositionen anförts, av vederbörande professorer beräknats till inköp av instrument, maskiner och apparater. Byggnadsstyrelsen hemställde sålunda, att för ändamålet för budgetåret 1934/1935 måtte anvisas ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

»Jag anser mig böra för nästkommande budgetår föreslå för ändamålet ett belopp av 200,000 kronor, vadan sålunda, med inräknande av hittills beviljade 600,000 kronor, 800,000 kronor skulle stå till förfogande för byggnadsföretagets igångsättande. Anslaget bör uppföras bland utgifter för kapitalökning under rubriken 'Fonden för förlag till statsverket'».

Enligt vad utskottet under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen, beräknas arbetena på här ifrågavarande institutionsbyggnad kunna igångsättas först omkring den 1 oktober 1934, enär det visat sig nödvändigt att revidera ritningarna. Med utgångspunkt härifrån har byggnadsstyrelsen beräknat, att för budgetåret 1934/1935 ett sammanlagt belopp av 700,000 kronor skulle bli erforderligt för byggnadsarbetenas ändamålsenliga och planmässiga bedrivande. Med hänsyn till osäkerheten i fråga om den tidpunkt, då här förevarande byggnadsarbeten verkligen kunna komma att igångsättas, och då i varje fall ett belopp av 600,000 kronor kommer att stå till förfogande för arbetenas igångsättande och bedrivande under en byggnadstid av högst nio månader, håller emellertid utskottet före, att någon ytterligare medelsanvisning för här ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår icke är av behovet oavvisligen påkallad.

Utskottet.

I anslutning härtill hemställer utskottet,
att Kungl. Maj:ts här förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

7:o) Om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund.

Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 9, sid. 17—18 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att av det av 1933 års riksdag till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund beviljade beloppet av 400,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa såsom reservationsanslag återstoden, 200,000 kronor.

1933 års riksdag beviljade — i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 83 — till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund i huvudsaklig överensstämmelse med ett av arkitekten Ä. Noreen uppgjort förslag ett belopp av 400,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1933 har byggnadsstyrelsen anfört, bland annat, att arbetena förväntades kunna igångsättas under våren 1934. Då byggnadsföretaget torde kunna fullbordas på omkring ett år, torde företaget beräknas vara avslutat i god tid före utgången av budgetåret 1934/1935. Den ännu icke anvisade delen av det beviljade beloppet eller 200,000 kronor borde sålunda anvisas för sistnämnda budgetår.

Departementschefen har biträtt byggnadsstyrelsens förslag och bland annat anfört, att återstoden av anslaget syntes böra uppföras bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förlag till statsverket».

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts förslag, att återstoden av det för här ifrågavarande byggnadsföretag erforderliga beloppet, 200,000 kronor, skulle anvisas för nästkommande budgetår, har utskottet intet att erinra. Utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av förevarande anslag — hemställer alltså,

att riksdagen må av det av 1933 års riksdag till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund beviljade beloppet av 400,000 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa såsom reservationsanslag återstoden, 200,000 kronor.

8:o) Uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m.

Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning bil. 6, punkt 10, sid. 18—23 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,413,000 kronor.

Efter det omfattande utredningar och förberedelser verkställdes, beträffande vilka utskottet hänvisar till 1933 års statsverksproposition, bilagan 4, utgifter för kapitalökning, beslöt 1931 års riksdag, bland annat,

att uppförandet av det nya kliniska sjukhus, benämnt karolinska sjukhuset, varom 1930 års riksdag fattat beslut, skulle — med beaktande av vad riksdagen härutinnan anfört — i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten E. C. Westman år 1928 upprättade, sedermera överarbetade ritningar och kostnadsförslag i första byggnadsetappen omfatta:

a) följande kliniker med polikliniker, nämligen en medicinsk, en kirurgisk, en radioterapeutisk, en oftalmologisk, en oto-laryngologisk och en obstetrisk-gynekologisk klinik, ävensom ett röntgendiagnostiskt institut;

b) följande för klinikerna gemensamma inrättningar, nämligen isoleringsavdelning, tandpoliklinik, centrallaboratorium, badavdelning, gymnastikavdelning, apotek, desinfektionsavdelning, kök och matsalar, tvättinrättning, begravningskapell, personalbostäder, förråds- och verkstadslokaler ävensom ångpanneanläggning; samt

c) en patologisk institution;

att med den radioterapeutiska kliniken skulle sammanföras cancerföreningens i Stockholm nuvarande vårdanstalt för kräftsjuka, radiumhemmet, ävensom forskningsavdelningar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som en av Hans Majestät Konungen tillsatt kommitté i betänkande den 23 maj 1929 angivit och som av honom godkänts, samt i enlighet med den närmare överenskommelse, som Kungl. Maj:t kunde komma att träffa med styrelserna för jubileumsfonden och cancerföreningen;

att avtal finge träffas rörande samarbete för sjukhusets uppförande och drift mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting i enlighet med av chefen för ecklesiastikdepartementet i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1930 förordade samt av staden och landstinget godtagna bestämmelser; samt

att byggnadsföretaget skulle — med beaktande av vad riksdagen härutinnan anfört — finansieras i huvudsaklig överensstämmelse med de av nämnde departementschef i samma statsrådsprotokoll förordade grunderna.

Tillika beviljade riksdagen i enlighet härmed till ifrågavarande byggnadsarbeten i första etappen samt till bestridande av utgifter för uppgörande av detaljritningar, arbetsbeskrivningar m. m., ävensom till övriga i samband med dessa byggnadsarbeten stående administrationskostnader ett belopp av 11,626,984 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag 750,000 kronor.

Med anledning av vad riksdagen anfört i samband med sitt nyssberörda beslut tillsatte Kungl. Maj:t härefter genom beslut den 3 juli 1931 en särskild byggnadskommitté — karolinska sjukhusets byggnadskommitté — att handhava byggnadsföretaget.

Genom beslut samma den 23 oktober 1931 godkände vidare Kungl. Maj:t för sin del de bestämmelser rörande samarbete för karolinska sjukhusets uppförande och drift mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, som återgivits i propositionen nr 132 till 1931 års riksdag och som såväl av staden och landstinget som av riksdagen enligt skrivelsen den 28 maj 1931 för dess del godkänts. I anslutning härtill har också den 23 oktober 1931 avtal träffats och underskrivits mellan statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar å ena sidan och Stockholms stads hälsovårdsnämnd, respektive Stockholms läns landstings förvaltningsutskott å den andra.

För här ifrågavarande ändamål hava vidare anvisats för budgetåret 1932/1933 500,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 1,114,000 kronor.

Med skrivelse den 21 oktober 1933 har *karolinska sjukhusets byggnadskommitté* gjort framställning rörande anslag för byggnadsarbetenas fortsättande under budgetåret 1934/1935. Kommittén har därvid avgivit en utförlig arbetsredogörelse för budgetåret 1932/1933, enligt vilken utrednings- och ritningsarbetena för såväl sjukhusets byggnader som anläggningar i övrigt fortgått i huvudsaklig överensstämmelse med gjorda beräkningar samt å byggnadsplatsen verkställts vissa schaktnings- och sprängningsarbeten ävensom arbeten för ledningars framdragande, samt vidare utfört beräkningar rörande det för budgetåret 1934/1935 erforderliga beloppet. Under förutsättning att arbetena med sjukhusets uppförande hade kunnat taga sin början vid sistlidna årsskifte beräknade kommittén ett belopp av 1,863,000 kronor vara erforderligt för nästkommande budgetår.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

»Ett fullföljande av karolinska sjukhusets utbyggnad under budgetåret 1934/1935 torde stå i överensstämmelse med de av riksdagen tidigare fattade besluten om sjukhusets uppförande. Jag tillstyrker sålunda, att medel för ändamålet anvisas jämväl för nästkommande budgetår.

Jag anser mig för nästkommande budgetår böra räkna med ett belopp av 1,413,000 kronor. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag vidare förorda, att detta belopp upptages bland utgifter för kapitalökning under rubriken 'Fonden för förlag till statsverket'.»

I en till utskottet ingiven, den 21 april 1934 dagtecknad skrivelse har härefter karolinska sjukhusets byggnadskommitté inkommit med förnyad framställning angående medelsbehovet för sjukhusets uppförande under budgetåret 1934/1935.

Berörda framställning är av följande lydelse:

I statsverkspropositionen till 1934 års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset

i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,413,000 kronor.

Detta belopp är lägre än det belopp, karolinska sjukhusets byggnadskommitté i skrivelse den 21 oktober 1933 föreslagit skulle av riksdagen åskas för nämnda budgetår. Den av kommittén uppgjorda kostnadsberäkningen grundade sig på den förutsättningen, att arbetena med sjukhusets uppförande, som till följd av då pågående arbetskonflikt inom byggnadsfacket legat nere, ånyo kunde taga sin början omkring årsskiftet 1933/1934. Skulle så icke bliva fallet och i följd därav medelsbehovet för nästkommande budgetår undergå en mera avsevärd förändring, ämnade kommittén inkomma med ny anslagsberäkning.

I anslutning till detta uttalande och då byggnadsarbetena för sjukhuset numera återupptagits har kommittén ansett sig böra verkställa ny beräkning av kostnaderna under budgetåret 1934/1935 för sjukhusets uppförande.

Härvid vill kommittén framhålla, att å ena sidan genom det nya kollektivavtalet i byggnadsbranschen arbetskostnaderna nedgått, att å andra sidan prisstegringar å vissa materialier såsom trä och järn ägt rum, men att dessa båda faktorer i huvudsak motväga varandra. Huruvida de reducerade arbetskostnaderna komma att medverka till att byggnadskostnaderna för sjukhusföretaget i dess helhet nedbringas låter sig för närvarande icke bedömas.

Kommittén har under nu förhandenvarande förhållanden funnit sig kunna beräkna kostnaderna för sin verksamhet under tiden 1 juli 1933—30 juni 1935 till följande belopp:

för administration	kronor	75,000
» arkitekt, experter och kontroll	»	400,000
» centralbyggnaden: byggnadskostnad	»	2,380,000
» sysslomanskontoret: byggnadskostnad	»	210,000
» Konung Gustaf V:s jubileumsklinik: byggnadskostnad	»	750,000
» ekonomikomplexet: byggnadskostnad	»	430,000
» entrekomplexet: byggnadskostnad	»	—
» kulverter		
därav belöpande på sjukhuset	25,000	
därav belöpande på Konung Gustaf V:s jubileumsklinik	30,000	» 55,000
» vägarbeten och terrasseringsarbeten huvudsakligen inom tomten	»	50,000
» vatten-, avlopps-, gas- och elektriska ledningar inom tomten och byggnader	»	1,000,000
		<hr/>
	Summa kronor	5,350,000

Enligt de grunder, efter vilka Konung Gustaf V:s jubileumsfond skall bidra till uppförande av Konung Gustaf V:s jubileumsklinik, torde hälften av den i sammanställningen upptagna kostnaden 750,000 kronor för jubileumskliniken eller 375,000 kronor samt halva kostnaden 30,000 kronor för på jubileumskliniken belöpande kulvertar eller 15,000 kronor, sålunda tillhoppa 390,000 kronor, böra bestridas av jubileumsfonden. Under iakttagande härav skulle återstoden 4,960,000 kronor av det totala kostnadsbeloppet fördelas mellan övriga intressenter i sjukhuset, nämligen staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting.

I skrivelse den 12 november 1932 har kommittén angivit vissa grunder för fördelning mellan parterna av under byggnadstiden erforderliga medel.

Enligt dessa grunder skulle staden erlægga 29,70 procent, landstinget 9,79 procent samt staten 60,51 procent.

Med iakttagande härav har för budgetåret 1933/1934 anvisats av staden 546,000 kronor, av landstinget 180,000 kronor och av staten 1,114,000 kronor eller tillhopa 1,840,000 kronor.

För budgetåret 1934/1935 skulle parterna behöva anvisa (4,960,000—1,840,000) 3,120,000 kronor.

Fördelas nu nämnda för budgetåret 1934/1935 erforderliga belopp å 3,120,000 kronor efter ovan angivna grunder, skall staden bidra med 927,000 kronor, landstinget med 305,000 kronor och staten med 1,888,000 kronor.

Emellertid är att märka, att från det belopp, som belöper å staten, bör dragas den till 479,062 kronor 42 öre uppgående medelsreservationen per den 30 juni 1933 av de av riksdagen till sjukhusanläggningen anvisade medlen. Från statens sida skulle sålunda behöva anvisas i runt tal 1,409,000 kronor.

Av det för budgetåret 1934/1935 beräknade medelsbehovet 3,120,000 kronor belöper sålunda

på Stockholms stad	kronor	927,000: —
» Stockholms läns landsting	»	305,000: —
» staten	»	1,409,000: —,
	kronor	2,641,000: —,

varjämte finnes tillgänglig reservationen per den 30 juni

1933 av anvisade statsmedel	»	479,062: 42,
---------------------------------------	---	--------------

summa kronor 3,120,062: 42,

eller i runt tal 3,120,000: —.

Det belopp, som i överensstämmelse härmed skulle behöva att av riksdagen anvisas, understiger med 4,000 kronor det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen äskade.

Under åberopande av vad sålunda anförts får kommittén vördsamt hemställa, att statsutskottet ville föreslå riksdagen att av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,409,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att medel för fortsättande av här förevarande byggnadsföretag anvisas för nästkommande budgetår. Mot det av karolinska sjukhusets byggnadskommitté i dess skrivelse den 21 april 1934 härför såsom erforderligt beräknade beloppet, 1,409,000 kronor eller 4,000 kronor mindre än det belopp, som vid tiden för statsverkspropositionens avlåtande kunde beräknas, har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av det nu utav utskottet tillstyrkta anslaget — hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,409,000 kronor.

9:o) Nybyggnad för kanslilokaler m. m. för tekniska högskolan.

Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning bil. 6, punkt 11 sid. 24 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen under förevarande punkt omförmälda, av professorn E. Lallerstedt avgivna förslag samt för inredning av ett laboratorium för svetsningsteknik vid tekniska högskolan för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 26,100 kronor.

Kungl. Maj:t har vidare (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 12, sid. 24—28 i statsrådsprotokollet) föreslagit riksdagen att till uppförande och inredning i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag av byggnad, inrymmande lokaler för tekniska högskolans kansli samt dess laboratorium för byggnadsstatik m. m., å högskolans område vid Valhallavägen i Stockholm för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 478,500 kronor.

Av skäl, för vilka i det följande kommer att närmare redogöras, har utskottet upptagit här förevarande båda framställningar till behandling i ett sammanhang.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i fråga om förstnämnda ärende angående uppförande och inredning av ett laboratorium för svetsningsteknik, att tekniska högskolans lärarkollegium i en av högskolans styrelse med tillstyrkande utlåtande den 15 september 1933 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning hemställt om anslag för uppförande och inredning av ett laboratorium i svetsningsteknik. Enligt ett av professorn E. Lallerstedt framlagt förslag till nybyggnad, som förordats av lärarkollegiet, beräknas kostnaderna för byggnaden till 20,000 kronor. Härtill komma ytterligare dels kostnaden för erforderlig elektrisk utrustning, 1,000 kronor, och dels utgifterna för svetsningsteknisk utrustning utöver vad som erbjudits högskolan såsom gåva av enskilda firmor samt för övrig inredning, beräknade till 5,100 kronor. För laboratoriets inrättande erforderligt anslag uppgår sålunda sammanlagt till 26,100 kronor, vilket belopp kollegiet hemställer måtte begäras av 1934 års riksdag.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 12 oktober 1933 förklarat sig icke hava något att erinra beträffande kostnaden för laboratoriebyggnaden.

Departementschefen har för egen del rörande detta ärende anfört bland annat följande:

»De föreliggande kostnadsberäkningarna hava icke heller givit mig anledning till erinran.

I anslutning till vad jag i annat sammanhang anfört beträffande inrättande av en speciallärarbefattning i svetsningsteknik vid högskolan vill jag förorda bifall jämväl till ifrågavarande framställning om nybyggnad för ett svetsningstekniskt laboratorium. De nuvarande lokalerna vid hög-

skolan synas icke lämna möjlighet för ett tillfredsställande ordnande av undervisnings- och forskningsarbetet i detta ämne. Det erforderliga anslaget, 26,100 kronor, torde böra upptagas bland utgifter för kapitalökning under rubriken 'Fonden för förlag till statsverket'.»

Beträffande förslaget rörande uppförande av nybyggnad m. m. för tekniska högskolan inhämtas av statsrådsprotokollet bland annat, att en del av högskolans institutioner ävensom lokalerna för rektorsexpedition och kansli fortfarande äro förlagda till högskolans gamla lokaler vid Drottninggatan i Stockholm. Byggnadsstatiska och byggnadstekniska laboratorier åter befinna sig bland dem, som redan överflyttats till komplexet vid Valhallavägen.

Vid upprepade tillfällen har tekniska högskolans lärarkollegium gjort särskilda framställningar om uppförande av nybyggnad för laboratoriet för byggnadsstatik samt för högskolans kansli m. m. I skrivelse den 9 september 1931 anförde kollegiet i sådant hänseende bland annat följande:

Behovet av en gemensam byggnad för *byggnadsstatiskt och byggnadstekniskt laboratorium* vore synnerligen trängande, dels på grund av ämnens stora betydelse i och för sig, dels emedan vid tiden för planerandet av den stora utbyggnaden vid Valhallavägen — färdig 1917 — så gott som ingen hänsyn hade tagits till lokaler vare sig för institutionerna för byggnadsstatik eller byggnadsteknik. Professurerna i byggnadsstatik och byggnadsteknik vore nämligen ej besatta, då de ursprungliga planerna och kostnadsberäkningarna uppgjordes. Givetvis kvarstode fortfarande behovet av båda dessa laboratorier, men med hänsyn till det ekonomiska läget hade det icke ansetts lämpligt att nu anhålla om medel till laboratorier för båda institutionerna utan endast för institutionen för byggnadsstatik, som för närvarande hade det mest prekära läget. Det mindre utrymme, som nu disponerades av byggnadsstatiska institutionen skulle efter dess överflyttning till ny byggnad iordningställas för att sedermera tagas i anspråk för byggnadstekniska institutionen, som då finge en viss utvidgning, innebärande åtminstone någon förbättring av det nu bekymmersamma läget.

Till minskande av anläggningskostnaderna för nybyggnad av det byggnadsstatiska laboratoriet hade föreslagits att icke göra detsamma friliggande utan sammanbygga detsamma med erforderliga lokaler för kansli m. m. till en byggnad belägen som pendang till biblioteksbyggnaden.

Lokalerna för styrelse, lärarkollegium, rektor, sekreterare, kamrerare och kanslipersonal i byggnaderna vid Drottninggatan erfordrades nu för andra ändamål, nämligen dels för lantmäteriuundervisningen, som vore förlagd i omedelbar närhet till dessa lokaler och som utvidgade sig naturligt åt det håll, där kansli lokalerna nu vore belägna, dels för speciallärare och assistenter, vilka för närvarande hade det synnerligen bekymmersamt ställt ur utrymmessynpunkt.

En förflyttning av kansliet m. m. från de nuvarande lokalerna torde därför anses som en tvingande nödvändighet, och det vore då naturligtast, att erforderligt utrymme bereddes i en nybyggnad vid Valhallavägen, dit givetvis ingen av de lokaler, som ovan sagts skulle komma att inkräkta på nuvarande kansliutrymmet, lämpligen kunde förläggas.

Det kunde även med hänsyn till kansliets läge framhållas, att det hade en mera naturlig förläggning vid Valhallavägen, ty det kunde sägas att i runt tal omkring $\frac{1}{5}$ av samtliga professorer och speciallärare hade sin tjänstgöring vid Valhallavägen och cirka $\frac{3}{4}$ av de studerande vore för sina studier i huvudsak hänvisade till byggnaderna vid Valhallavägen.

I byggnaden hade även föreslagits tre vaktmästarbostäder, av vilka en avsetts för en kanslivaktmästare och två för laboratorievaktmästare.

För tillgodoseendet av här framställda krav hade professor E. Lallerstedt på anmodan utfört ett förslag till en byggnad vid Valhallavägen såsom pendang till högskolans biblioteksbyggnad. Förslaget, daterat augusti 1931, slutade å 478,500 kronor.

För kanslilokalerna komme de nuvarande möblerna och övrig utrustning att till större delen kunna direkt användas. För nyanskaffning av möbler torde ett anslag av högst 10,000 kronor vara erforderligt. För flyttning av och utrustning för det byggnadsstatiska laboratoriet kunde beräknas en kostnad av högst 2,000 kronor.

Lärarkollegiet hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes i proposition till 1932 års riksdag föreslå uppförande av ifrågavarande nybyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med de av professor E. Lallerstedt i augusti 1931 utförda ritningarna.

Styrelsen för tekniska högskolan tillstyrkte i skrivelse den 24 september 1931 bifall till framställningen.

Byggnadsstyrelsen, som efter anmodan av rektorsämbetet vid tekniska högskolan granskat de av professor E. Lallerstedt uppgjorda ritnings- och kostnadsförslagen, meddelade i skrivelse till rektorsämbetet den 10 september 1931, att byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra emot nämnda förslag eller emot den till 478,500 kronor beräknade kostnadssumman.

Framställningen föranledde icke något Kungl. Maj:t förslag till 1932 års riksdag.

I högskolans petita till 1933 års riksdag upptog högskolans lärarkollegium ånyo frågan och anförde därvid bland annat, att ett starkt behov av nybyggnaden fortfarande föreläge.

I utlåtande den 15 december 1932 vitsordade byggnadsstyrelsen angelägenheten av att nybyggnaden komme till utförande, samt framhöll samtidigt, att byggnadsföretaget icke vore mera omfattande än att det med fördel skulle kunna genomföras under loppet av ett år.

I proposition nr 82 till 1933 års riksdag framlade härefter Kungl. Maj:t förslag om uppförande av ifrågavarande byggnad, men förslaget blev av riksdagen avvisat.

Högskolans lärarkollegium har därefter i en med utlåtande den 15 september 1933 av styrelsen för högskolan till Kungl. Maj:t överlämnad framställning ånyo hemställt om anslag för byggnadens uppförande.

Departementschefen har rörande ifrågavarande ärende anført följande:

»Behovet av den ifrågasatta nybyggnaden vid tekniska högskolan synes vara väl styrkt redan med hänsyn till de byggnadsstatiska och byggnads-

tekniska institutionernas nuvarande trångboddhet och till de olägenheter, vilka äro förbundna med kanslilokalernas förläggning till de gamla lokalerna vid Drottninggatan. Härtill kommer emellertid, att till följd av 1932 års riksdags beslut beträffande lantmäteriuundervisningens inordnande vid högskolan denna är i behov av ej oväsentligt ökade utrymmen, sedan från och med läsåret 1935—1936 den nya fackavdelningen blivit till fullo utbyggd. Därest icke, såsom beräknats, de lokaler, som för närvarande disponeras för kansliändamål, vid nämnda tid kunna tagas i anspråk för lantmäteriuundervisningen, torde möjligheter saknas att inom de av högskolan brukade egendomarna ställa till förfogande erforderliga utrymmen för denna undervisning.

Under sådana omständigheter anser jag det ofrånkomligt, att den föreslagna nybyggnaden omedelbart kommer till stånd. Jag vill därför förorda, att anslag nu beviljas till byggnadens uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar och med den placering, som i framställningen föreslagits. I det erforderliga anslagsbeloppet, 478,500 kronor, ingå jämväl 7,500 kronor för inredning av det nuvarande byggnadsstatiska laboratoriets lokaler för byggnadstekniska institutionens räkning.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen beräknas vissa medel komma att bliva erforderliga för anskaffning av möbler och utrustning m. m. för de nya lokalerna. Summan anges till sammanlagt 12,000 kronor. I den mån besparingar uppkomma å byggnadsanslaget, torde dessa i första hand böra användas för nu berörda ändamål. I övrigt lär framställning härom, sedan byggnaden fullbordats, böra göras till riksdagen.

Det erforderliga anslagsbeloppet torde böra upptagas bland utgifter för kapitalökning under rubriken 'Fonden för förlag till statsverket'.»

I en den 2 maj 1934 dagtecknad promemoria har tekniska högskolans rektor anfört huvudsakligen följande:

Sedan en för behandling av frågan om förläggningen av föreslaget svetsningslaboratorium vid tekniska högskolan tillsatt kommitté dryftat och inför högskolans lärarkollegium redogjort för sin uppfattning angående svetsningslaboratoriets förläggning och därvid kommit till den uppfattningen, att laboratoriet i fråga lämpligast borde förläggas i sammanhang med byggnadsstatiska laboratoriet, hade lärarkollegiet på sammanträde den 2 maj 1934 beslutat att, under förutsättning att medel av statsmakterna ställdes till förfogande för nybyggnad för kansli, byggnadsstatiskt laboratorium m. m., föreslå, att svetsningslaboratoriet förlades inom det byggnadsstatiska laboratoriet i nämnda byggnad. För den händelse så skedde hade beräknats, att det i högskolans riksdagspetita upptagna beloppet av sammanlagt 26,100 kronor (varav för enbart svetsningslaboratoriebyggnaden 20,000 kronor) skulle kunna minskas med 10,000 kronor.

Utskottet. Av den i ärendet förebragta utredningen har utskottet funnit behovet av den ifrågasatta nybyggnaden för tekniska högskolans kansli m. m. vara

fullt bestyrkt. Redan de olägenheter, som måste vara förknippade med kanslilokalernas förläggning till de gamla lokalerna vid Drottninggatan, dit endast en mindre del av professorer och studerande hava sitt arbete förlagt, tala för att en förändring av kansliets förläggning kommer till stånd. Avgörande för utskottets ställningstagande har emellertid varit det oavvisliga kravet på utökade och förbättrade lokaler för högskolans fackavdelning för lantmäteri. När riksdagen år 1932 efter upprepade utredningar beslöt, att lantmäteriuundervisningen skulle förläggas till tekniska högskolan, skedde ingen motsvarande utvidgning av de till högskolans förfogande stående lokalerna. Utskottet kan icke finna annat än att det nu framlagda förslaget om nybyggnad i första hand måste betraktas som en konsekvens av berörda riksdagsbeslut. I jämförelse med kostnaderna för en nybyggnad för en fristående lantmäterihögskola — något som i annat fall torde hava varit ofrånkomligt — kunna de nu beräknade byggnadskostnaderna icke betraktas som höga. Vidare får ej förbises, att genom det nu framlagda förslaget lösning vinnes på åtskilliga andra för tekniska högskolan aktuella byggnadsfrågor.

Den nyinrättade fackavdelningen för lantmäteri kommer att från och med läsåret 1935/1936 vara fullt utbildad, omfattande fyra årsklasser. De nya lokalerna böra alltså kunna tagas i bruk från och med ingången av höstterminen 1935, och med hänsyn härtill finner utskottet ett vidare uppskov med här förevarande byggnadsföretag icke vara försvarligt. Utskottet tillstyrker alltså, att medel för ändamålet anvisas för nästkommande budgetår. Till frågan om det erforderliga beloppet återkommer utskottet i det följande.

Jämväl behovet av ett laboratorium i svetsningsteknik vid tekniska högskolan har utskottet funnit trängande. Med hänsyn till den allmänt kända betydelse, som svetsningstekniken numera erhållit såsom ett nödvändigt hjälpmedel för industrien i dess helhet, finner utskottet i likhet med departementschefen av vikt, att de blivande ingenjörerna bibringas en grundläggande utbildning i detta ämne. Riksdagen har också tidigare i år bifallit Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel för att möjliggöra inrättandet av en speciallärarbefattning i svetsningsteknik vid tekniska högskolan. Då de nuvarande lokalerna vid högskolan, såsom departementschefen framhållit, icke synas lämna möjlighet för ett tillfredsställande ordnande av undervisnings- och forskningsarbetet i detta ämne, finner sig utskottet böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för beredande av erforderliga lokaler härför.

Under ärendets handläggning inom utskottet har upplysts, att frågan om lokaler för laboratoriet i svetsningsteknik skulle kunna vinna en ändamålsenlig lösning genom laboratoriets förläggning inom det byggnadsstatiska laboratoriet i den ifrågasatta byggnaden för kansli m. m. Kostnaderna för inredning och utrustning hava då beräknats kunna be-

gränsas från tidigare angivna 26,100 kronor till 16,100 kronor. Det sålunda framlagda förslaget har syntts utskottet innebära en lämplig lösning på här föreliggande byggnadsfråga, och utskottet vill därför uttala sin anslutning därtill.

Kostnaderna för byggnaden för kansli m. m. hava beräknats till 478,500 kronor. Detta belopp har icke givit utskottet anledning till erinran. Vid bifall till vad utskottet nyss tillstyrkt torde det emellertid böra ökas med det för laboratorium för svetsningsteknik erforderliga beloppet, 16,100 kronor, till 494,600 kronor, vilket belopp nu torde böra av riksdagen beviljas såsom ett anslag. Då byggnaden icke skall tagas i anspråk förrän från och med ingången av höstterminen 1935, synes det emellertid icke vara erforderligt, att hela detta belopp anvisas redan för nästkommande budgetår. Enligt vad utskottet inhämtat, lärer utan olägenhet kunna anstå med anvisandet av ett belopp av 100,000 kronor till budgetåret 1935/1936. I anslutning härtill skulle för budgetåret 1934/1935 ett belopp av 394,600 kronor behöva anvisas.

Mot de för byggnaden för kansli m. m. framlagda ritningarna har utskottet icke funnit något att erinra. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörlig utredning besluta om de ändringar härutinnan, som bliva erforderliga på grund av svetsningslaboratoriets förläggande till denna byggnad.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av det nu utav utskottet tillstyrkta anslaget — hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till uppförande och inredning i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag, dock med de ändringar härutinnan, som bliva erforderliga med anledning av vad utskottet i det föregående tillstyrkt, å tekniska högskolans område vid Valhallavägen i Stockholm av byggnad, inrymmande lokaler för tekniska högskolans kansli samt dess laboratorier för byggnadsstatik och svetsningsteknik m. m., bevilja ett belopp av 494,600 kronor samt därav för budgetåret 1934/1935 såsom reservationsanslag anvisa 394,600 kronor.

10:o) **Uppförande av byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska institut.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 13), föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till uppförande och inredning av byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 9 februari 1934 dagtecknad proposition, nr 107, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att, under av departementschefen i statsrådsprotokollet angiven förutsättning beträffande ändring i avtalet med Göteborgs stad rörande upplåtelse av tomt för Chalmers tekniska institut, till uppförande å nyssnämnda tomt av byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid nämnda institut i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande av professor S. Hultin justerade ritningar för budgetåret 1934/1935 bland utgifter för kapitalökning under rubriken: »Fonden för förslag till statsverket» anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Enligt ett den 31 december 1920 av Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan å ena sidan och Göteborgs stad å den andra överlät Göteborgs stad »i syfte att bereda Kungl. Maj:t och Kronan möjlighet *dels* att uppföra en kemisk och en fysisk institutionsbyggnad och *dels* att uppföra byggnader, avsedda att inrymma den nuvarande högre avdelningen vid Chalmerska institutet eller en densamma ersättande högre teknisk läroanstalt», åt Kungl. Maj:t och kronan med full äganderätt utan ersättning en areal om 96,000 kvadratmeter av stadens egendomar Landala och Gibraltar. I överensstämmelse med överlåtelsens syfte finge området endast användas för nyss angivna ändamål. De kemiska och fysiska institutionsbyggnaderna skulle vara uppförda å den överlåtna arealen inom fem år (denna frist förlängdes senare till den 31 december 1926) samt byggnader för den högre tekniska läroanstalten i övrigt inom femton år, allt räknat från och med den 1 januari 1920. För den händelse Kungl. Maj:t och kronan i något avseende bröte emot nyss angivna bestämmelser, skulle det upplåtna området omedelbart i gravationsfritt skick återlämnas till staden utan någon som helst ersättning; dock skulle, därest Kungl. Maj:t och kronan inom föreskriven tid uppfört en eller flera av de avsedda byggnaderna, Kungl. Maj:t och kronan bibehållas vid sin äganderätt till så mycket av den överlåtna arealen, som erfordrades för att den eller de uppförda byggnaderna kunde fylla sitt ändamål, under förbehåll att Kungl. Maj:t och kronan i övrigt iakttog vederbörande bestämmelser. Storleken av och gränserna för den areal, som sålunda erfordrades, skulle, i regel, bestämmas av styrelsen för institutet samt drätselkammaren i Göteborg.

Å ifrågavande tomt hava sedermera, på sätt av statsrådsprotokollet närmare framgår, uppförts byggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut. Några andra byggnader för institutets räkning hava icke uppförts å markområdet.

Vid sin anmälan den 4 januari 1929 inför Kungl. Maj:t av en av institutets styrelse den 14 september 1928 gjord framställning angående anslag till uppgörande av detaljerade ritningar och kostnadsförslag till en ny byggnad för byggnadsteknik erinrade dåvarande departementschefen under punkt

139 i 1929 års åttonde huvudtitel bland annat, att, ifall byggnader för högre avdelningen vid institutet eller en densamma ersättande högre teknisk läroanstalt icke uppförts inom därför föreskriven tid, vederbörande till statsverket överlämnade tomtområde skulle, i den mån det icke tagits i anspråk genom då uppförda byggnader eller erfordrades för att dessa måtte kunna fylla sin uppgift, återlämnas till staden. På departementschefens hemställan beslöt Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att till ritningar m. m. för en nybyggnad för byggnadsteknik vid institutet anvisa ett anslag av 9,000 kronor för budgetåret 1929/1930.

Riksdagen anförde i sin skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, under punkt 132, att riksdagen visserligen uppmärksammat de av departementschefen berörda bestämmelserna i ifrågavarande avtal. Emellertid ansåge riksdagen det icke lämpligt att, innan resultatet av den utredning rörande institutets omorganisation till en teknisk högskola föreläge, varom riksdagen gjort hemställan under punkt 131 i samma skrivelse, igångsätta förberedande åtgärder för institutets fortsatta utbyggande. Riksdagen förutsatte att, därest till följd av nu berörda förhållanden den i avtalet mellan staden och kronan angivna tidsgränsen skulle behöva överskridas, staden icke skulle befinnas ovillig att medgiva erforderlig förlängning av respittiden. Riksdagen ansåge på grund av vad sålunda anförts, att något anslag till ritningar m. m. för omförmälda nybyggnad icke borde beviljas för budgetåret 1929/1930.

Under punkt 121 i samma skrivelse anförde riksdagen vid behandlingen av ett utav Kungl. Maj:t framlagt förslag till omläggning av undervisningen vid tekniska högskolans fackavdelning för skeppsbyggnad bland annat:

Riksdagen hade icke kunnat undgå att i detta sammanhang jämväl taga i betraktande de framkomna önskemålen om det Chalmerska institutets ombildning till en teknisk högskola och det därmed nära sammanhängande spörsmålet om denna läroanstalts och tekniska högskolans inbördes förhållande. Riksdagen ansåge sig visserligen, i saknad av närmare utredning i ämnet, icke kunna bedöma, huruvida kravet på en omorganisation av institutet till en högskola kunde vara befogat. Men klart vore att, därest detta krav skulle befinnas välgrundat, spörsmålet om en fördelning av den högre tekniska utbildningen mellan de två anstalterna, tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut, måste bringas till en lösning i samband med en eventuell omorganisation av sistnämnda institut. Sådana förhållandena nu vore ordnade, föreläge otvivelaktigt en dubbelorganisation, i det att vardera läroanstalten i vissa fack, bland annat skeppsbyggeri, meddelade en högre teknisk undervisning. Huruvida detta även innebure en överorganisation vore icke möjligt att då avgöra, men riksdagen hölle för sannolikt, att en allsidig utredning av båda dessa frågor, Chalmerska institutets ombildning till en teknisk högskola samt detta instituts och tekniska högskolans inbördes ställning, kunde giva uppslag till en mera praktisk och samtidigt mindre kostsam organisation av den högre tekniska undervisningen. Med den ståndpunkt, riksdagen sålunda intagit, hade riksdagen icke ansett sig kunna bifalla det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om en ändrad an-

ordning av skeppsbyggeriundervisningen vid tekniska högskolan, enär ett bifall till detta förslag givetvis skulle innebära ett föregripande av ovanberörda utredning.

Under punkt 131 av samma skrivelse anförde riksdagen vidare bland annat följande med anledning av två vid riksdagen väckta motioner, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att uppföra professorerna vid Chalmerska institutet i samma lönegrad som professorerna vid tekniska högskolan, medförande ett ytterligare anslag under åttonde huvudtiteln å 12,480 kronor.

Av vad riksdagen anført framginge, att riksdagen icke ansett sig kunna bifalla de väckta motionerna, men att riksdagen å andra sidan funne önskvärt, att en allsidig utredning verkställdes såväl rörande frågan om Chalmers tekniska instituts omorganisation till en teknisk högskola som ock rörande spörsmålet om tekniska högskolans och nämnda instituts inbördes ställning. Det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att, på sätt Kungl. Maj:t funne lämpligt, företaga denna utredning samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anslutning härtill anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning angående frågan om Chalmers tekniska instituts omorganisation till en teknisk högskola samt angående den nuvarande tekniska högskolans och nämnda instituts inbördes ställning ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Med anledning av vad riksdagen sålunda anført och hemställt utverkade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet den 6 december 1929 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom nämnda departement biträda med utredning av frågan angående organisationen av den högre tekniska undervisningen, varvid särskilt borde tagas under omprövning frågan om omorganisation av Chalmers tekniska instituts högre avdelning till en teknisk högskola samt förhållandet mellan tekniska högskolan och en eventuell teknisk högskola i Göteborg.

I skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet den 25 oktober 1932 hemställde de med anledning härav tillkallade sakkunniga — under hänvisning till de kostnader, förslaget genomförande skulle medföra, och rådande ekonomiska förhållanden — om befrielse från det dem anførtrodda utredningsuppdraget.

Genom beslut den 4 november 1932 biföll Kungl. Maj:t vad de sakkunniga sålunda hemställt.

Institutets styrelse har i skrivelse den 7 december 1933 anmält, att styrelsen hos Göteborgs stads drätselkammare, andra avdelningen, hemställt om förlängning av den tid, inom vilken enligt ovanberörda avtal nybyggnaderna skulle vara uppförda, med ytterligare tio år, alltså till och med den 31 december 1944.

I anledning härav hade avdelningen anfört, att den vore villig tillmötesgå styrelsens framställning med den begränsning att uppskovet bestämdes till fem år, därvid nybyggnadsskyldigheten således skulle vara fullgjord senast den 31 december 1939.

Emellertid hade — framhölle avdelningen — behov framträtt för staden att återfå viss del av de genom avtalet överlättna områdena. Därvid avsåges ett område norr om den till det överlättna området gränsande idrottsplatsen, innehållande en areal av vid pass 4,080 kvadratmeter. Utgående från dessa synpunkter hade avdelningen upprättat förslag till överenskommelse med bestämmelser, innefattande medgivande till ett femårigt uppskov med fullgörandet av byggnadsskyldigheten och överlåtelse till staden av ovannämnda areal. Det vore emellertid styrelsens avsikt att träda i närmare förhandlingar med staden, innan ärendet underställdes Kungl. Maj:ts prövning.

För att förekomma förnyad framställning från stadens sida om ytterligare inskränkning av det för institutets nybyggnader avsedda området, hemställde styrelsen om medel till nybyggnad för en av institutets fackavdelningar ur anslag till beredskapsarbeten.

Lärarkollegiet hade förordat nybyggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad på grund av följande skäl.

Fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vore för närvarande institutets största fackavdelning. I denna vore nämligen innevarande termin av högre avdelningens 413 elever 130 inskrivna. Fackavdelningen hade icke något laboratorium. Eleverna hade för utförande av för dem erforderliga försök varit hänvisade till laboratoriet för maskinbyggnad. Kostnaderna för det i nybyggnaden ingående laboratoriet utgjordes av kostnader för själva byggnaden, för inredningsarbeten och utrustning. Kostnaderna för den del av den instrumentella utrustningen, som behövde införskaffas från utlandet, bleve för ifrågavarande fackavdelning jämförelsevis små.

Av utredningen i ärendet framgår, att kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbete på grundval av ett av professorn i väg- och vattenbyggnadslära vid institutet S. Hultin uppgjort förslag till nybyggnad beräknats ligga mellan 1,000,000 och 1,200,000 kronor.

Departementschefen har för egen del, under återopande av en av medlemmarna av 1929 års förutnämnda sakkunnigberedning avgiven, den 29 januari 1934 dagtecknad promemoria, anfört bland annat följande:

»Om icke inom utgången av år 1934 byggnader för institutets högre avdelning utöver redan förefintliga byggnader för de kemiska och fysiska institutionerna uppförts, skall enligt ovannämnda avtal den av Göteborgs stad upplättna arealen med undantag för det område, som erfordras för att redan befintliga byggnader må fylla sitt ändamål, omedelbart med full äganderätt i gravationsfritt skick återlämnas till staden utan ersättning. Institutets styrelse har nu anmält, att utsikter förefinnas till förlängning av fristen med ytterligare fem år men att staden synes vara benägen att vid ett sådant medgivande knyta villkor om återlämnande till staden av viss del av de genom avtalet överlättna områdena. För de fortsatta förhandlingarna i ämnet skulle det tvivelsutan vara av betydelse att hava vidtagit åtgärder

för uppförandet av förevarande sedan länge planerade och av behovet påkallade nybyggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad.

I allt fall synes mig i betraktande av de bristfälliga anordningar, som känneteckna de nuvarande arbetslokalerna vid institutet, med byggnadsföretaget ej kunna anstå under så lång tid, att spörsmålet om den närmare avvägningen av den högre tekniska undervisningen mellan institutet och tekniska högskolan hinner få sin lösning. Såsom framgår av den utav 1929 års sakkunniga senast avgivna promemorian, kan det nu föreliggande förslaget icke anses komma att föregripa denna fråga. Jag hänvisar till de skäl, som anföras i denna promemoria. Vad angår frågan om en eventuell differentiering av undervisningen mellan de båda fackavdelningarna för väg- och vattenbyggnad vid tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut, kommer densamma att av Kungl. Maj:t uppmärksammas och skyndsamt göras till föremål för närmare utredning. Under alla förhållanden lär den ifrågavarande fackavdelningen vid Chalmers tekniska institut tvivelsutan vara i behov av de förbättrade och moderniserade utrymmen, som det föreliggande förslaget innebär. Jag kan från denna synpunkt sålunda icke finna några betänkligheter mot att tillstyrka åtgärder för igångsättande av det föreslagna byggnadsföretaget.

De föreliggande av professor Hultin justerade ritningarna torde i huvudsak kunna ligga till grund för arbetet. Det synes mig lämpligt, att planläggandet och utförandet av byggnadsföretaget, liksom skedde i fråga om byggnaderna för de fysiska och kemiska institutionerna, varder anförtrött åt en särskild byggnadskommitté. Innan arbetena igångsättas, torde kommittén, såsom likaledes fallet var vid sistnämnda byggnadsarbeten vid institutet, böra till Kungl. Maj:t ingiva fullständiga huvudritningar jämte beskrivning, utarbetade i huvudsaklig anslutning till professor Hultins nyssnämnda förslag, ävensom ny kostnadsberäkning och byggnadsplan för uppförande av ifrågavarande byggnad å den av staden för ändamålet upplåtna tomten. Byggnadsföretaget bör utföras inom ramen av ett anslag av 1,100,000 kronor. Byggnadskommittén må emellertid erhålla i uppdrag att i görligaste mån söka nedbringa kostnadsbeloppet. Detta belopp bör därför ej nu fixeras. För nästkommande budgetår torde för ritningarnas uppgörande samt byggnadsarbetenas igångsättande m. m. anvisas ett belopp av 400,000 kronor att upptagas bland utgifter för kapitalökning under rubriken 'Fonden för förlag till statsverket'.

Utöver nu angivna kostnader komma sedermera att erfordras anslagsmedel till inredning och utrustning av den nya institutionsbyggnaden. De härför erforderliga kostnaderna hava av professor Hultin uppskattats till omkring 200,000 kronor, vilken summa dock angivits såsom approximativ. En närmare utredning på denna punkt torde sedermera bliva erforderlig. Likaledes kommer den nya byggnaden att medföra ökade kostnader i avseende å drift och underhåll, eventuellt även avlöning åt vaktmästare eller äldre.

I vad mån dessa kostnader kunna täckas förmedelst institutets elevavgifter eller till en del komma att belasta statsverket, torde likaledes böra närmare utredas.

Anslaget bör beviljas under förutsättning att erforderlig uppgörelse träffas mellan Kungl. Maj:t och Kronan och Göteborgs stad angående tomtrågan, innefattande förlängning av fristen för byggnadsarbetenas utförande.»

Utskottet. Såsom i statsrådsprotokollet erinrats, begärdes av 1929 års riksdag utredning angående frågan om Chalmers tekniska instituts omorganisation till en teknisk högskola samt angående den nuvarande tekniska högskolans och nämnda instituts inbördes ställning, vilken utredning ännu icke slutförts.

Vid sin prövning av Kungl. Maj:ts här förevarande förslag har utskottet funnit sig böra ansluta sig till den av 1929 års riksdag intagna ståndpunkten, att det icke torde vara lämpligt att, innan resultatet av berörda utredning föreligger, igångsätta förberedande åtgärder för institutets fortsatta utbyggande.

Under erinran att årets riksdag tidigare (skrivelse nr 8, punkt 84) framhållit önskvärdheten av att sagda utredning så bedrives, att de av den samma berörda frågorna utan alltför stor tidsutdräkt må kunna vinna sin lösning, finner sig utskottet böra avstyrka Kungl. Maj:ts här förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts här förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

11:o) **Nedläggande av förskolan för blindas i Växjö m. m.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 14) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till ombyggnad och inredning av förskolan för blindas å Tomtebodas samt till omändring och inredning av de av förskolan för blindas i Växjö för närvarande disponerade lokalerna till hantverksskola för blindas kvinnor för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 283,150 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 12 januari 1934 dagtecknad proposition, nr 47, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

ej mindre besluta

dels att med utgången av juni 1935 nedlägga förskolan för blindas i Växjö; dels ock att från och med höstterminen 1935 upprätta en hantverksskola för blindas kvinnor, vilken skall förläggas till de genom nedläggandet av förskolan för blindas i Växjö ledigblivna lokalerna;

än även för budgetåret 1934/1935 bevilja

dels till ombyggnad av förskolans å Tomtebodas fastighet i huvudsaklig

överensstämmelse med av arkitekten Th. Kellgren upprättade ritningar och kostnadsförslag samt till inredning m. m. ett reservationsanslag av 221,650 kronor;

dels ock till reparations- och ändringsarbeten å den för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor avsedda fastigheten likaledes i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Th. Kellgren upprättade ritningar och kostnadsförslag samt till inredning m. m. ett reservationsanslag av 61,500 kronor.

I skrivelse den 5 maj 1933, nr 8, anförde riksdagen under punkt 194 bland annat, att riksdagen uppmärksammat, att elevantalet vid förskolan för blinda i Växjö sedan några år varit statt i sjunkande, vilket torde sammanhänga därmed, att överhuvudtaget antalet av dem, som lede av blindhet, numera alltjämt minskades. Detta förhållande syntes riksdagen utgöra anledning att taga under övervägande möjligheten att nedlägga denna läroanstalt och överföra eleverna till Tomtebodainstitutet, vilket som bekant nyligen fått sina lokaler utvidgade. Tidpunkten för ett sådant övervägande förefölle särskilt lämplig just nu med hänsyn till att, enligt vad riksdagen inhämtat, rektorsbefattningen för närvarande endast uppehölls på förordnande och två av skolans tre lärarinnor vore pensionsmässiga. Det syntes riksdagen angeläget, att Kungl. Maj:t ägnade uppmärksamhet åt denna fråga.

Kungl. Maj:t anbefalldes den 12 maj 1933 skolöverstyrelsen att, i den mån så erfordrades, i samråd med byggnadsstyrelsen verkställa utredning angående nedläggande av förskolan för blinda i Växjö och därmed sammanhängande spörsmål. Samtidigt föreskrev Kungl. Maj:t, att lärarinnebefattningarna vid skolan, i den mån de vore eller bleve lediga, icke skulle tillsättas med ordinarie innehavare.

Enligt lag den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen, sådan den lyder enligt lag den 17 juni 1932 (nr 256), upprättas erforderliga anstalter för blinda barns uppfostran och undervisning av staten. Dessa anstalter utgöras av dels förskolor, till vilka är förlagd den grundläggande blindundervisningen, dels institut och hantverksskolor för undervisningens fortsättande och avslutande. Institutet för blinda är förlagt till Tomteboda, och med institutet är förenad en förskola för blinda. Förutom denna förskola finnes för närvarande ännu en förskola för blinda i Växjö. Endast en statlig hantverksskola för blinda är upprättad, nämligen hantverksskolan i Kristinehamn för blinda. Denna skola är avsedd för män. Motsvarande utbildning för blinda kvinnor omhänderhaves av en enskild anstalt, hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor, vilken åtnjuter statsunderstöd.

Undervisningen av blinda med komplicerat lyte torde icke behöva i detta sammanhang beröras.

Vid ovannämnda den 1 december 1933 överlämnade utredning har skol-

överstyrelsen såsom sakkunnigt biträde anlitat inspektören för blindundervisningen, rektor Gustaf Ek.

Av utredningen framgår, att antalet blinda barn avsevärt minskats under de senare åren. Minskningen vore avgjort större för Växjöskolan än för Tomtebodaskolan.

Enligt utredningsmannens uppfattning talade alla skäl för att förskolan å Tomteboda borde bibehållas och utvidgas och barnen från förskolan i Växjö överflyttas dit. Förskolan borde om möjligt vara förlagd till den mellersta delen av landet. De jämförelsevis få barnen från Götaland kunde utan olägenhet undervisas å Tomteboda. Resorna för dessa barn bleve ej längre än för barnen från vissa delar av Svealand för att nu ej tala om Norrland. På grund av sitt byggnadssätt vore förskolan vid Tomteboda lättare att utvidga. Den under nuvarande omständigheter tyngst vägande synpunkten vore emellertid, att barndomsskolorna för blinda vore förlagda till ett och samma ställe. Med ett större antal elever vore det nämligen lättare och förenat med mindre utgifter att ordna med den specialundervisning av skilda slag, som vid blindskolorna alltmör måste göra sig gällande och som vore svår att få till stånd vid en mindre skola. Vidare vore det för en god ögonvård, särskilt under barnaåren, nödvändigt, att man hade tillgång till ögonläkare och ögonklinik. Detta senare hade saknats vid förskolan i Växjö.

Ett önskemål, som länge gjort sig gällande, vore att staten helt övertog de vuxna blinda kvinnornas hantverksutbildning, i likhet med vad som redan år 1884 skedde beträffande de blinda männen. Den privata hantverksskolans i Uppsala lokaler vore otillräckliga för att skolan skulle kunna utvecklas och bliva landets blinda kvinnor till största möjliga gagn. Växjöskolans lokaler vore mycket lämpliga för en hantverksskola av ifrågavarande storlek. Däremot vore det ej tänkbart att förlägga denna hantverksskola till Tomteboda. Att ha vuxna, nästan fullvuxna och barn å samma plats, stötte på många och betydande svårigheter.

Genom det föreliggande förslaget kunde det nyss antydda önskemålet väl tillgodoses. De fördelar, som därigenom stode att vinna, sammanfattas av utredningsmannen på följande sätt:

1. Blindundervisningen bleve fullständigt ordnad.
2. Genom att övertaga förskolan i Växjö hade skolan tillförsäkrat sig goda och välbelägna lokaler för framtiden.
3. Skolan erhöle avsevärt bättre och rymligare lokaler än vad nu vore fallet och kunde sålunda bättre tillgodose de blinda kvinnornas yrkesutbildning.
4. En statligt ordnad hantverksskola kunde och borde bli en centralpunkt för främjande av de blinda kvinnornas utkomstmöjligheter.
5. Samma bestämmelser beträffande avlöningar, lärarkompetens m. m., som gällde för andra blindskolor, komme även att gälla för denna skola.

Inspektörens för blindundervisningen förslag innebär sålunda, att förskolan för blinda nedlägges från och med den 1 juli 1935, varvid skolans dåvarande elever överflyttas till förskolan för blinda å Tomteboda, att för budgetåret 1934/1935 ett anslag av 221,650 kronor beviljas för utvidgning av Tomteboda-institutet i enlighet med av arkitekten Th. Kellgren på uppdrag av byggnadsstyrelsen uppgjort förslag,

att från och med den 1 juli 1935 fastställas ny stat för institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas i enlighet med av den sakkunnige framlagt förslag,

att från och med den 1 juli 1935 upprättas en hantverksskola i Växjö för blindas kvinnor

samt att till vissa härför erforderliga ändringsarbeten och inventarier för budgetåret 1934/1935 beviljas anslag å tillhoppa 57,000 kronor.

Förslaget har i stort sett tillstyrkts av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Dock har byggnadsstyrelsen ansett, att de beräknade kostnaderna för byggnadsarbetena inom Växjöskolan borde höjas med 4,500 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

»En förflyttning av förskolan för blindas i Växjö till förskolan vid institutet å Tomteboda medför enligt utredningen en engångsutgift av 221,650 kronor samt från och med budgetåret 1935/1936 en minskning av statens årliga utgifter för blindundervisningen av omkring 22,000 kronor. Då av utredningen att döma några olägenheter ej skulle vållas av en sådan förflyttning utan fastmer obestriddliga fördelar och då enligt min mening några hållbara skäl ej anförts för det motsatta alternativet — förflyttning av förskolan å Tomteboda till Växjö — anser jag mig böra tillstyrka förstnämnda alternativ. Kungl. Maj:t torde därför nu böra föreslå riksdagen att besluta att med utgången av juni månad 1935 nedlägga förskolan för blindas i Växjö. För budgetåret 1934/1935 torde vidare böra anvisas för ombyggnad och inredning m. m. av Tomteboda-institutet erforderligt anslag. Jag har inte funnit något att erinra mot de härför beräknade kostnaderna, 221,650 kronor, i vilket belopp är inräknat utgifter för inventarier med 15,750 kronor.

Genom nu ifrågasatta åtgärder öppnas möjligheter att ordna frågan om statens övertagande av hantverksundervisningen för blindas kvinnor. En lösning av denna fråga i överensstämmelse med den sakkunniges av skolöverstyrelsen med flera förordade förslag synes mig både ändamålsenlig och naturlig. Den härav föranledda årliga kostnadsökningen — omkring 2,700 kronor förutom löneförbättring, ålderstillägg och dyrtidstillägg åt rektor och tre lärarinnor — är relativt obetydlig om hänsyn tages till de med förslaget förenade fördelarna. Engångsutgiften 61,500 kronor, i vilket belopp ingå utgifter för inventarier med 15,000 kronor, torde heller icke vara ägnad att ingiva betänkligheter. Riksdagens medgivande torde därför böra inhämtas till upprättande av en hantverksskola för blindas kvinnor från och med höstterminen 1935 i de lokaler, som kunna disponeras genom nedläggandet av förskolan för blindas i Växjö. De för reparationer och ändringar m. m. av Växjöskolans lokaler beräknade kostnaderna, som böra täckas genom anslag för budgetåret 1934/1935, hava icke givit mig anledning till erinran.

De för budgetåret 1934/1935 erforderliga anslagen torde böra uppföras bland utgifter för kapitalökning under rubrik 'Fonden för förlag till statsverket.'»

Utskottet.

Kungl. Maj:ts här förevarande förslag avser i första hand, att förskolan för blinda i Växjö skall nedläggas och dess elever överflyttas till förskolan vid institutet för blinda å Tomtebodas. Denna sammanslagning av de båda förskolorna, på vars möjlighet 1933 års riksdag riktade uppmärksamheten, finner utskottet välmotiverad och ändamålsenlig, och utskottet tillstyrker fördenskull Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Genom nedläggandet av förskolan i Växjö öppnas tillika möjligheter att genom disponerande av de ledigblivande lokalerna i Växjö på ett tillfredsställande sätt ordna frågan om statens övertagande av hantverksundervisningen för blinda kvinnor. Det framlagda förslaget om upprättande av en hantverksskola i Växjö för blinda kvinnor finner utskottet i likhet med departementschefen innebära en ändamålsenlig och naturlig lösning av denna fråga, och utskottet tillstyrker alltså förslaget jämväl i denna del.

För genomförandet av den ifrågasatta omorganisationen erfordras dels ombyggnad av förskolans å Tomtebodas fastighet, dels reparations- och ändringsarbeten å den för hantverksskolan i Växjö avsedda fastigheten. De för dessa arbeten framlagda ritningarna och kostnadsberäkningarna, vilka sistnämnda sluta å respektive 221,650 kronor och 61,500 kronor, hava icke givit utskottet anledning till erinran.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet — som senare under riksdagen kommer att avgiva förslag beträffande sättet för täckande av de nu utav utskottet tillstyrkta anslagen — hemställa,

att riksdagen må

I. besluta

a) att med utgången av juni 1935 nedlägga förskolan för blinda i Växjö;

b) att från och med höstterminen 1935 upprätta en hantverksskola för blinda kvinnor, vilken skall förläggas till de genom nedläggandet av förskolan för blinda i Växjö ledigblivna lokalerna;

II. för budgetåret 1934/1935 bevilja

a) till ombyggnad av förskolans å Tomtebodas fastighet i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Th. Kellgren upprättade ritningar och kostnadsförslag samt till inredning m. m. ett reservationsanslag av 221,650 kronor;

b) till reparations- och ändringsarbeten å den för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor avsedda fastigheten likaledes i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Th. Kellgren upprättade ritningar och kostnadsförslag samt till inredning m. m. ett reservationsanslag av 61,500 kronor.

Stockholm den 23 maj 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin, Lindblad, Svensson* i Kompersmålå, *Nilsson* i Malmö, *Borell, Oscar Olsson, Bagge, Asplund, Walles, Alexander Nilsson, Nylander* och *Jonsson* i Lycksele; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Holmdahl, Olsson* i Staxäng och *Weijne*.

Reservationer:

vid *punkt 4:o*) (uppförande av en växthusbyggnad för den botaniska institutionen vid universitetet i Uppsala) av herrar *Svensson* i Kompersmålå, *Borell, Bagge, Nylander, Persson* i Falla, *Holmdahl* och *Olsson* i Staxäng, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Av den i ärendet förebragta utredningen finner utskottet, som tillika avlagt besök å platsen, behovet av en ny växthusbyggnad inom en icke alltför långt avlägsen framtid styrkt. Emellertid har utskottet icke funnit sig övertygat om nödvändigheten av att denna byggnad kommer till utförande redan under nästkommande budgetår. Statens organisationsnämnd, som behandlat denna fråga, höll före, att nybyggnaden borde komma till utförande först under budgetåret 1936/1937, och med hänsyn härtill har kanslern för rikets universitet ansett sig ej böra redan nu äska anslag för ändamålet. Ur synpunkten av beredande av arbetstillfällen finner utskottet ej heller denna byggnad vara så angelägen; i Uppsala hava redan under detta budgetår igångsatts och komma jämväl under nästkommande budgetår att igångsättas en rad betydande statliga byggnadsföretag, varigenom rikliga arbetstillfällen i byggnadsbranschen komma att beredas. Den förhandenvarande statsfinansiella situationen bjuder slutligen enligt utskottets förmenande till den största återhållsamhet, när det gäller igångsättandet av nya byggnadsföretag. Ur nu angivna synpunkter anser sig utskottet böra för närvarande avstyrka här förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts här förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.»

vid *punkt 9:o*) (nybyggnad för kanslilokaler m. m. för tekniska högskolan) dels av herrar *Svensson* i Kompersmålå, *Borell, Bagge, Nylander, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Persson* i Falla, *Holmdahl* och *Olsson* i Staxäng, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet har icke av den i ärendet förebragta utredningen funnit sig övertygat om nödvändigheten av att den föreslagna nybyggnaden för kansli m. m. för tekniska högskolan redan nu kommer till utförande.

Det mest bärande skälet för en nybyggnad är onekligen fackavdelningens för lantmäteri behov av ökade och ändamålsenliga lokaler. Emellertid vill utskottet framhålla, att denna fackavdelning redan under läsåret 1934/1935 kommer att omfatta fyra årsklasser — därav en utgör avslutningskurs för den tidigare lantmäteriundervisningen — och att alltså i alla händelser under nästkommande läsår provisoriska åtgärder måste vidtagas för att bereda erforderliga lokaler för denna fackavdelning. Det torde enligt utskottets förmenande icke vara uteslutet att låta detta provisorium vara ännu ett eller annat år.

Utskottet vill vidare erinra, att frågan om anslag för här ifrågavarande ändamål var föremål för prövning vid 1933 års riksdag utan att då vinna riksdagens bifall. Därvid erinrades, att statens organisationsnämnd i sitt betänkande den 25 oktober 1932 med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod ansett, att den föreslagna nybyggnaden borde komma till stånd under tioårsperioden samt upptagit kostnadsbeloppet på budgetåren 1937/1938 och 1938/1939.

Under förhandenvarande förhållanden synes den största försiktighet böra iakttagas, då fråga är om igångsättandet av nya byggnadsföretag. Härtill kommer slutligen, att under alla omständigheter i huvudstaden en rad stora statliga byggnadsföretag redan igångsatts eller med det snaraste torde komma att igångsättas, vadan arbetstillgången inom byggnadsbranschen även vid ett uppskov med här förevarande byggnadsföretag torde bli god.

Av nu angivna skäl finner sig utskottet böra avstyrka Kungl. Maj:ts här förevarande förslag.

Vad så beträffar frågan om uppförande och inredning av ett laboratorium för svetsningsteknik har utskottet visserligen funnit behovet härav styrkt. Under ärendets handläggning inom utskottet har emellertid upplysts, att frågan om lokaler för svetsningslaboratoriet skulle kunna vinna en ändamålsenlig lösning genom laboratoriets förläggning inom det byggnadsstatiska laboratoriet i den ifrågasatta byggnaden för kansli m. m. Kostnaderna för inredning och utrustning hava då beräknats kunna begränsas från tidigare angivna 26,100 kronor till 16,100 kronor. Det sålunda framlagda förslaget har syntts utskottet kunna innebära en lämplig lösning på här förevarande lokalfråga. Då emellertid närmare utredning i ämnet saknas och utskottet icke är berett att utan dylik utredning taga ståndpunkt till den ifrågasatta förändringen av det framlagda förslaget till nybyggnad för kansli m. m., finner utskottet häri ytterligare ett skäl för uppskov med utförandet av sistberörda byggnad. Å andra sidan kan givetvis icke utskottet i det läge, frågan numera kommit, tillstyrka anvisande av medel för uppförande av

en särskild byggnad för laboratorium för svetsningsteknik. Utskottet nödgas alltså avstyrka jämväl Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att Kungl. Maj:ts förslag om nybyggnad för kansli-lokaler m. m. för tekniska högskolan icke må av riksdagen bifallas;

b) att Kungl. Maj:ts förslag om uppförande och inredning av ett laboratorium för svetsningsteknik vid tekniska högskolan icke må av riksdagen bifallas.»;

dels ock av herrar *Hamrin* och *Jonsson* i Lycksele, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts här förevarande förslag.
